

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #37

PHILOLOGY,
SOCIOLOGY AND CULTUROLOGY

Berlin

30.01.2021 - 31.01.2021

U.D.C. 72+7+7.072+61+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.01.2020) - Warszawa, 2021.

ISBN: 978-83-66401-79-2

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Publikacja elektroniczna.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2020

ISBN: 978-83-66401-79-2

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

C. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

N. Yuriychuk, Ph. D in Pedagogics, Assistant Professor, Assistant Professor at the Chair for Ukrainian Linguistics and Methods of Education SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical Hryhorii Skovoroda University», Ukraina

U. Buts, PhD in Economics, Belarusian Agricultural Academy.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

M. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

НАПРЯМИ БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Попович Н. Ф.	5
CHANGING THE TONE OF CHRISTINE LEUNENS'S NOVEL "CAGING SKIES" IN TAIKA WAITITI'S FILM ADAPTATION "JOJO RABBIT"	
Rudychyk D.V.	12
ПЕРИФРАСТИЧНІ СТРУКТУРИ В РОМАНАХ ШАРЛОТТИ БІНГХЕМ	
Гайденко Ю. О.	16
«КОРОЛЕВА ФЕЙ» ЕДМУНДА СПЕНСЕРА У КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ ПЕТРАРКІЗМУ	
Маркова М. В.	18
ТЕМА СИРІТСТВА В ОПОВІДАННЯХ Г. СЕНКЕВИЧА	
Співачук В. О.	21
SOURCES AND WAYS OF ENRICHING TERMINOLOGY IN THE SPHERE OF INFORMATION TECHNOLOGIES	
Isayeva H., Zhovniрук Z.	25
ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПАСИВУ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ В ТЕКСТАХ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	
Надточій Ю. М., Надточій К. А.	32
ВЗАИМНАЯ СЕМАНТИКО-МОРФОЛОГИЧЕСКАЯ КОРРЕЛЯЦИЯ ГЕРМАНСКИХ ПРЕТЕРИТО-ПРЕЗЕНТНЫХ ГЛАГОЛОВ	
Дмитрук О. В., Боцман А. В.	35

НАПРЯМИ БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Попович Надія Ференцівна

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Мукачівського державного університету

У дослідженні з'ясовано напрями бібліографічної діяльності, висвітлено особливості створення бібліографічної продукції як безпосереднього результату бібліографування та передавання бібліографічної інформації користувачам, окреслено основні види бібліографічної діяльності, схарактеризовано професійні знання, уміння й навички бібліографів. Бібліографічна діяльність є важливою сферою інформаційної діяльності, яка спрямована на задоволення потреб користувачів у бібліографічній інформації. Сучасний бібліограф повинен уміти аналізувати і вибирати найефективніші стратегії пошуку необхідної інформації, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, постійно відстежувати появу нових інформаційних продуктів, орієнтувати користувачів у великому масиві інформації, бути провідником інформаційної культури.

Ключові слова: бібліографічна діяльність, напрями, види, бібліографування, індексування, анотування, реферування документів, довідково-бібліографічний апарат бібліотеки, довідково-бібліографічне обслуговування користувачів, інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів.

Бібліографічна культура – це підґрунтя різноманітних досліджень. Від стану розробки бібліографії значною мірою залежить якість наукової продукції. Різноманітним питанням бібліографії присвячено ряд публікацій [1; 2; 3; 4; 5].

Слово «бібліографія» – складне і походить від грецьких слів βιβλιον – книга і γραφω – пишу. Відтак, бібліографія – опис книг. Ця дефініція з'явилася у V ст. до н. е. й означала «перелік книжок». У III ст. до н. е. у зв'язку із занепадом античної культури це поняття зникло з ужитку і з'явилася у XVII ст. у Франції в новому тлумаченні – як «опис книжок».

Бібліографічна інформація належить до універсальних та найбільш ефективних засобів наукової комунікації. Вона займає особливе місце серед каналів інформаційного впливу на різні соціальні групи і верстви населення. Виконуючи особливу функціональну роль, вона концентрує, зберігає та передає необхідну інформацію без обмежень у часі й просторі.

Власне бібліографічна діяльність виникає тоді, коли з'являється суспільна потреба в створенні та використанні бібліографічної інформації. Бібліографічна інформація з'являється разом із книгою. Початковою формою

існування бібліографічної інформації були бібліотечні каталоги, які почали з'являтися в бібліотеках при нагрому-дженні книг.

Найбільша потреба в бібліографічній інформації виникла з початком книгодрукування, тому що кількість книг різко збільшилася. В одному з ранніх українських видань Івана Федорова – у «Книзі Нового Завіту» (Острог, 1580 р.) в окремому додатку був надрукований покажчик змісту книг Нового Завіту, складений Тимофієм Михайловичем під назвою «Книжка, собрание вещей нужнейших...». Це була перша друкована бібліографічна праця в Україні.

У V ст. до н. е. «бібліографом» називали переписувача книг.

У 1704 році у французькому словнику «Dictionnaire de Trevoux» з'явилося перше тлумачення терміна «бібліографія» – знання та розшифрування стародавніх манускриптів шляхом вивчення їх дерев'яних оправлень, паперу чи пергаменту.

У XVII ст. слово набуло кількох значень: 1. Результат праці бібліографа, тобто список (або покажчик, перелік, репертуар) книг. 2. Практична діяльність наукового характеру, якою займається бібліограф. Ця діяльність полягає у вивченні книг (рукописних та друкованих) з метою їх описування, а також у складанні таких описів. 3. Знання про книгу, тобто наука, об'єктом якої є книга. Ця наука об'єднувала історію книги (а також книгодрукування), питання її опису, каталогізації та класифікації.

У 1804 році бібліотекар та бібліофіл Габріель Пеньо запропонував науку про книгу називати бібліологією, а назву «бібліографія» залишити за тією її галуззю, яка займається покажчиками книг.

На початок XIX ст. припадає перша спроба створити в Україні лекційний курс з бібліографії. У 1809 році її викладання почалося у Волинському ліцеї у Кременці. Викладач П. О. Ярковський (1781 р. – 1845 р.) був також бібліотекарем цього ліцею. Як відомо, в його лекційному курсі бібліографія спочатку (1809 р.) трактувалася як книгознавство в цілому, а пізніше (1814 – 1825 рр.) – як частина бібліології. П. О. Ярковський знайомив своїх учнів з організацією книжкового фонду бібліотеки, з роботою бібліотекаря, спрямованою на створення каталогів, розміщення та інвентарний облік книг, з обов'язками бібліотечних службовців і т. д. Сьогодні така проблематика відноситься до бібліотекознавства, але саме таке уявлення про бібліографію існувало на початку XIX ст. у багатьох західноєвропейських бібліографів. Відтак, це свідчить про те, що П. О. Ярковський був добре знайомий з працями М. Деніса, Г. Пеньо та ін.

Протягом XIX ст. продовжувалася уточнюватися диференціація наук. У 1897 році французький вчений Шарль Морте визначив бібліографію як вчення про складання покажчиків, у яких книги характеризуються за допомогою опису, повідомлення щодо характеристики книг з боку їх видавничої форми чи предмету.

У 20-ті рр. ХХ ст. українські бібліографи активно вивчали досвід зарубіжних учених. З цікавими статтями теоретичного характеру виступив Ю. О. Меженко. Він спробував відрізнити завдання «теоретичної бібліографії», тобто теоретичного пізнання, від завдань «практичної» української бібліографії. Зокрема, бібліограф зазначив, що бібліографія належить до групи описових наукових дисциплін.

З метою досягнути єдності у вживанні того чи іншого терміна у 60-ті роки ХХ ст. було прийнято рішення запровадити стандартизацію бібліографічної термінології. Особливо великого значення у 70-ті роки набуло введення до наукового обігу терміна «бібліографознавство» для позначення науки, що вивчає практичну бібліографічну діяльність. Термін «бібліографія» було закріплено за практичною діяльністю, спрямованою на створення бібліографічних посібників. А результати цієї діяльності пропонувалося називати термінами «бібліографічний посібник» або «бібліографічна продукція».

Актуальними залишаються два значення терміна «бібліографія»: 1. Те, що дорівнюється поняттю «бібліографічна практична діяльність», тобто діяльність, спрямована на створення та поширення бібліографічної інформації. 2. Те, що охоплює як практичну, так і інші види бібліографічної діяльності (науково-дослідну, педагогічну, управлінську).

Перше значення терміна дає змогу чітко розрізнити діяльність, спрямова-

ну на виробництво бібліографічної інформації та задоволення бібліографічних потреб споживачів, та всі інші види діяльності, які пов'язані з осмисленням першої чи підготовкою до неї. При цьому не знаходиться терміна, який би охоплював усі аспекти бібліографічної діяльності, всі явища, які можна назвати бібліографічними.

Тому в останні роки переважає друге значення, коли терміном «бібліографія» позначається сукупність усіх видів діяльності, пов'язаних із створенням та функціонуванням бібліографічної інформації у суспільстві.

Під час тривалого періоду розвитку бібліографії значення самого терміна «бібліографія» змінювалося. Поступово формувалися певні методи бібліографічної роботи, виникали бібліографічні відділи бібліотек, утверджувалася й розвивалася бібліографія, метою якої є допомогти читачам орієнтуватися у книжковому світі.

Суб'єктами бібліографічної діяльності можуть виступати: бібліограф-професіонал; певний колектив (бібліографічний відділ, сектор, установа, мережа взаємозв'язаних бібліографічних служб); непрофесіонал (науковець, викладач, письменник і т. д.), який тимчасово займається бібліографічною діяльністю; споживач бібліографічної інформації, який активно залучається до здійснення бібліографічних процесів.

Бібліограф-професіонал – головний суб'єкт практичної бібліографічної діяльності. Адже саме він створює джерела бібліографічної інформації,

доводить їх до споживачів і організовує їх використання. Від рівня теоретичної і практичної підготовки бібліографа, від його знань сучасних методів бібліографічної роботи залежать якість та ефективність бібліографічної діяльності.

Сучасний бібліограф повинен уміти аналізувати і вибирати найефективніші стратегії пошуку необхідної інформації, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, постійно відстежувати появу нових інформаційних продуктів, орієнтувати користувачів у великому масиві інформації, бути провідником інформаційної культури.

Аналізуючи основні вимоги, що визначають професіоналізм бібліографа, слід, насамперед, виділити характерні риси його професійної психології, а також сукупність знань, умінь і навичок, якими він повинен володіти. До психологічних якостей особистості бібліографа відносяться: здатність швидко встановлювати найрізноманітніші зв'язки між навколишньою дійсністю, людьми і документами; розвинена професійна пам'ять, натренована на цілеспрямоване запам'ятовування бібліографічних відомостей (заголовків документів, імен та прізвищ авторів, великих діячів у різних галузях науки, літератури і мистецтва, різних книжкових відомостей) тощо. Ці загальні якості можна доповнити специфічними вимогами, пов'язаними з функціональною спеціалізацією професійної бібліографічної діяльності. Так, бібліографу, який здійснює бібліографування

документів, потрібні спокій, зосередженість, старанність, посидючість, розвинене логічне мислення.

Бібліографу потрібні також здатність швидко приймати рішення під час пошуку і відбору інформації при дефіциті часу, ділова активність в умовах нерівномірності надходження запитів різної складності, емоційна стійкість і тактовність в спілкуванні із споживачами інформації, здатність швидко перелаштовуватися з однієї теми на іншу, розвинене евристичне мислення, яке необхідне для успішного вирішення завдань бібліографічного пошуку, професійна інтуїція, що дозволяє правильно визначати характер і причини помилок чи неточностей у запитах, наполегливість в досягненні остаточного результату бібліографічного пошуку.

До основних видів бібліографічної діяльності відносяться: аналітико-синтетична обробка документів; робота з довідково-бібліографічним апаратом бібліотеки; довідково-бібліографічне та інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів; створення інформаційно-бібліографічних ресурсів, консультативна та методична робота тощо.

Нині актуальною є робота бібліографів-аналітиків. Адже вони виконують важливі завдання якісно-змістовного перетворення інформації, необхідної користувачам. Для створення вторинних інформаційно-бібліографічних ресурсів фахівцям необхідно задіяти свої професійні знання та інтелектуально-творчий потенціал.

Аналітико-синтетична переробка документної інформації полягає у перетворенні документів у процесі їх аналізу та вилучення необхідної інформації, а також в оцінюванні, зіставленні, узагальненні й поданні інформації у вигляді, що відповідає інформаційному запиту. Уся бібліографічна робота бібліотек ведеться з використанням різноманітних видів аналітико-синтетичної переробки. Виокремлюють такі основні види аналітико-синтетичної переробки документної інформації: бібліографування, індексування, анотування й реферування документів, вилучення фактографічної інформації з документів із метою підготовки оглядів та інших форм згортання інформації.

Процеси систематизації, предметизації, анотування, складання бібліографічних описів, оглядів широко використовуються у бібліотеках, адже без них неможливо комплектувати й організовувати бібліотечні фонди, інформувати користувачів про склад та зміст цих фондів. Для їх виконання бібліограф повинен володіти професійними знаннями, уміннями й навичками, які дозволять якісно виконувати процедури аналізу й синтезу інформації.

До професійних знань бібліографів відносяться: знання теорії й історії бібліографічної діяльності; практично-прикладні методичні і технологічні, джерелознавчі, а також організаційно-управлінські бібліографічні знання, що базуються на загальнонаукових та фундаментальних професійних зна-

ннях і забезпечують їх використання в практичній бібліографічній діяльності; професійно значущі для бібліографів знання з суміжних галузей науки і практичної діяльності, насамперед інформатики і науково-інформаційної діяльності, книгознавства і книжкової справи, бібліотекознавства і бібліотечної справи, архівознавства й архівної справи та ін.; фактографічні знання, що накопичуються у бібліографів під час їхньої практичної діяльності в результаті цілеспрямованого запам'ятовування імен, прізвищ, дат, назв серійних, багатотомних, енциклопедичних та інших великих видань, назв журналів і газет, відомостей про наукові установи, склад фондів тощо.

Для сучасного бібліографа важливими є знання інформаційних потреб користувачів, володіння комп'ютерними технологіями оперування інформаційними масивами, основними методиками відбору, систематизації й згортання інформації у системі «документ-споживач», навички різноаспектного пошуку джерел і метайнформації, уміння багатофакторного інформаційного аналізу.

Важливою функцією сучасної бібліотеки є довідково-бібліографічна діяльність, яка тісно пов'язана з обслуговуванням користувачів, створенням довідково-інформаційних ресурсів та довідково-пошукового апарату. Вагоме місце у довідково-бібліографічній діяльності посідає довідково-бібліографічне обслуговування, що полягає у реалізації процесів прийому різноманітних запитів, відповідних бібліо-

графічних пошуків, видачі користувачам бібліографічної та фактографічної інформації. Бібліографічний запит – звернення користувача до бібліографа в усній, письмовій або електронній формі. Запити за характером необхідної інформації поділяються на тематичні, уточнюючі, адресні та фактографічні. Відповіддю на бібліографічний запит є бібліографічна довідка, що містить бібліографічну інформацію і виконується за допомогою довідково-бібліографічного апарату. Бібліографічні довідки систематизують аналогічно класифікації бібліографічних запитів.

У своїй професійній діяльності бібліографи повинні уміти: складати бібліографічні записи; вести бібліографічний пошук, користуватися довідковими і бібліографічними виданнями, картковими каталогами, картотеками та іншими джерелами пошуку; укладати бібліографічні посібники (виявляти, відбирати, групувати, анотувати документи); користуватися сучасними інформаційно-пошуковими системами; планувати, аналізувати роботу своєї бібліографічної служби.

Важливою складовою діяльності бібліографів є інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів. Виокремлюють такі види інформаційно-бібліографічного обслуговування:

– індивідуальне – бібліографічне інформування певного користувача, яке здійснюється з врахуванням його індивідуальних інформаційних потреб;

– групове – бібліографічне інформування груп користувачів, що

об'єднуються за подібністю інформаційних потреб;

– масове – бібліографічне інформування широкого кола користувачів з тем, що мають суспільну значущість.

Перший та другий види називають диференційованим інформаційно-бібліографічним обслуговуванням, третій вид – недиференційованим інформаційно-бібліографічним обслуговуванням.

Диференційоване інформаційно-бібліографічне обслуговування сучасні бібліографи повинні вміти організувати за допомогою реалізації таких послідовних етапів: 1) вивчення користувачів; 2) вибір режиму та форми обслуговування; 3) аналіз інформаційних ресурсів, які можуть бути використані під час обслуговування користувачів; 4) аналіз ефективності інструментів навігації в інформаційних ресурсах; 5) підготовка інформаційної продукції; 6) аналіз ефективності обслуговування.

Основною метою недиференційованого інформування користувачів є популяризація фонду документів та інформування про нові надходження. Особливістю такого інформування є те, що бібліографічна інформація подається для широкого кола користувачів.

Бібліограф, що здійснює бібліографічне обслуговування, повинен уміти спілкуватися із користувачами бібліографічної інформації, прищеплювати їм навички бібліографічного самообслуговування, приймати запити, оформляти і видавати бібліографічні

довідки, організовувати і здійснювати диференційоване і недиференційоване бібліографічне інформування користувачів інформації тощо.

Усім бібліографам важливо володіти навичками бібліографічного швидкого читання, тобто загального ознайомлення з документом, здійснюваного в певній послідовності з використанням стандартних прийомів і швидкого перегляду тексту з метою пошуку потрібного фрагмента, та навичками швидкого писання (друкування) за допомогою скорочення слів і словосполучень, що не спотворюють сенс тексту. Необхідно також розвивати навички швидкої орієнтації в довідкових і бібліографічних виданнях, в довідково-бібліографічному апараті бібліотеки та навички стандартної фіксації бібліографічних відомостей, що забезпечують точне формування бібліографічного запису без повторного звернення до документа.

Отже, результати практичної бібліографічної діяльності виявляються у таких основних напрямках: створенні бібліографічної продукції як безпосереднього результату бібліографування та передаванні бібліографічної інформації користувачам. Для створення бібліографічної продукції бібліографи повинні володіти ґрунтовними знаннями, вміти обирати найефективніші стратегії пошуку необхідної інформа-

ції, бути аналітиками інформаційних систем, володіти сучасними інформаційними й аналітичними технологіями тощо. Уміння зорієнтувати користувачів у великому масиві інформації є показником високої кваліфікації бібліографів, а задоволення інформаційних потреб користувачів – основною метою бібліографічної діяльності.

Література:

1. Збанацька О. М. Бібліографічна евристика: термінологічний аспект / О. М. Збанацька // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 10-12 вересня 2015 р. / під заг. ред. В. Г. Спрінсяна. – Одеса, 2015. – С. 130-134.
2. Зворський С. Актуальні питання історіографії бібліотечної справи і бібліографії в Україні / С. Зворський // Бібліотечний вісник. – 2004. – №1. – С. 32-36.
3. Попович Н. Ф. Еволюція уявлень про бібліографію / Н. Ф. Попович, Л. С. Нефьодова // Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (6 листопада 2020 р., м. Мукачєво) / гол.ред. Т. І. Бондар. – Мукачєво: МДУ, 2020. – С. 346-348.
4. Швецова-Водка Г. М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій / Г. М. Швецова-Водка. – Рівне, 2001. – 437 с.
5. Швецова-Водка Г. М. Теорія, історія, організація та методика бібліографії: вибр. праці / Г. М. Швецова-Водка. – Рівне, 2011. – 495 с.



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>